

KIRKEN PÅ LANDET

Provstiet og Kommunen

*Tendenser i forholdet mellem
provsti og kommune*

Mini-rapport

*FUV Projektet "Kirken på landet" 2019
Projektassistent, cand. mag. Camilla Henriksen*

FOLKEKIRKEN

KIRKEALLÉ 2 • DK-6240 LØGUMKLOSTER • +45 5858 3000 • FUV@KM.DK
WWW.KIRKENPAALANDET.FKUV.DK • EAN.NR. 5798 000 84 23 42 • CVR.NR. 25 96 18 38

Indhold

Indledning	1
1. Indsatsområdet: Provstiet og kommunen	2
1.1 Baggrund	2
1.2 Metode	3
2. Hovedtendenser	4
2.1 Diversitet - stor forskel i praksis	4
2.2 Ad Hoc – forhold	5
2.3 Samspil mellem det formelle og uformelle	6
2.4 ”En selvfølgelighed”	6
2.5 Kommunen 3.0	8
2.6 Det fælles grundlag	9
3. Stopklodser	10
3.1 Fordomme	10
3.2 Forestillingen om modstand versus virkelighed	12
3.3 Samarbejdet på den politiske dagsorden - Hvor skal vi hen?	13
3.4 Aktørernes tid og rammer	14
4. Provstetyper – den eksterne og den interne	15
5. Afsluttende perspektiver	17

Indledning

Denne mini-rapport belyser relationen mellem provst og borgmester, og i dette det generelle tema *kirke og kommune*. ”Provstiet og Kommunen” er et af de syv indsatsområder, som ”Kirken på landet” projektet sætter fokus på. I denne undersøgelsen har der været fokus på ledelses-niveauet og dets aktører – provst og borgmester. Denne relation er ikke ”formaliseret eller institutionaliseret”, derfor er det et forhold som bevæger sig i en ”uoplyst gråzone”. I denne mini-rapport ønsker vi at illustrere de hovedtendenser og problemstillinger, som vi har mødt i vores udforskning af forholdet mellem provst og borgmester, formålet er at åbne op for en videns- og erfaringsudveksling, og en videre italesættelse af forholdet mellem *kirke og kommune*.

Undersøgelsen har haft til formål at belyse relationen mellem provsti og kommunen med udgangspunkt i forholdet mellem provst og borgmester.

Vi har beskæftiget os med tre hovedtemaer:

- Den lokale praksis mellem provsti og kommune
- Udvikling/potentiale i relationen kirke/kommune
- Fordele og ulemper i relationen kirke/kommune

Vi håber, at rapporten kan være med til at pege på fremtidige samarbejdsmuligheder og være med til at italesætte forholdet – *kirke og kommune*.

1. Indsatsområdet: Provstiet og kommunen

Provstiet og kommunen er to store enheder, der i deres strukturer generelt spejler hinanden. De er begge administrative enheder, som fungerer som den samlede instans i en decentraliseret struktur. Helt konkret og kort er provstiet en administrativ enhed tilknyttet flere sogne, som har ansvaret for at koordinere den folkekirkelige økonomi, føre tilsyn med sognene og danne rammerne om tværgående kirkelige aktiviteter. I dette er provsten en administrativ mellemleder i folkekirken, som fører tilsyn med folkekirkens bygninger og præsternes arbejde og trivsel¹. Kommunen er en selvstyrende forvaltningsenhed, som varetager de offentlige serviceydelser, som har betydning for borgerne og deres hverdag. Borgmesteren er den øverste administrative og politiske leder i kommunen, han er formand for kommunalbestyrelsen². Både provsten og borgmesteren sidder som ledere af en stor enhed med en decentral struktur, hvor de og deres enhed bl.a. agerer tværgående ”samlingsplatforme”.

1.1 Baggrund

Kommunen og folkekirken er to store enheder i vores samfund, som på et strukturelt niveau har formet *det danske landskab*. Kommunernes overordnede struktur har i dag flyttet sig fra den decentrale kirkedefinerede sognestruktur til en mere centraliseret struktur centreret om ”større enheder” i større hovedbyer, eksempelvis er man på ca. 50 år gået fra 1300 sognekommuner til 98 kommuner i dag. I 2007 blev den seneste kommunalreform gennemført i Danmark. Landet gik fra 271 kommuner og 13 amter til 98 kommuner og 5 regioner. I forlængelse heraf blev næsten alle provstigrænser og kirkelige ligningsområder gjort identiske med kommunens grænser. Med indførelsen af kommunalreformen skete der en ændring af forholdet og kontaktfladen mellem kommune og kirke³. Kommunalreformen indebar en ændring af de forskellige kommunale sektorer (sundhed, kultur, skole, ældre). Disse kommunale ændringer havde konsekvenser i mange lokalsamfund, hvor mange lokale kommunale institutioner lukkede eller blev lagt sammen til større enheder. Hermed ændrede kontaktfladerne mellem kirke, sogn, provsti og kommune karakter, så hvordan ser relationen ud i dag?

¹ Folkekirken.dk – def. af provsti og provst

² Denstoredansk.dk – def. af kommune og borgmester

³ ”Forslag vedrørende ændring af den kirkelige struktur”. Arbejdsgruppen om ændringen af den kirkelige struktur, 2006.

1. 2 Metode

Undersøgelsen er et kvalitativt casestudie baseret på 14 kvalitative interviews med repræsentanter fra syv udvalgte provstier og kommuner med landdistriktsområder, hvori forskellige stifter og landsdele er repræsenteret⁴. De syv udvalgte cases er: Lemvig, Varde, Favrskov, Kalundborg, Falster, Langeland og Hedensted. Interviewene har fulgt en *samtaleguide*, som er konstrueret på baggrund af desk-research om emnet og har varet imellem 30 og 90 minutter.

1. Kommunen/Provsti	Kommune repræsentant	Provsti repræsentant
Lemvig	Borgmester	Provst
Hedensted ⁵	-	Provst / skolekirkemedarbejder
Varde ⁶	Ældrechef hos kommunen	Provst
Favrskov	Borgmester	Provst
Langeland	Borgmester	Provst
Falster	Borgmester	Provst
Kalundborg	Borgmester	Provst

(Tabel 1: de syv udvalgte cases og deres repræsentanter)

⁴ Interviewene i Lemvig, Hedensted og Varde er foretaget af daværende projektleder Hasse N. Jørgensen og projektassistent Camilla Henriksen, og interviewene i Favrskov, Langeland, Falster og Kalundborg er foretaget af nuværende projektleder Yvonne N. Astrup og projektassistent Camilla Henriksen.

⁵ I Hedensted valgte man på baggrund af info fra provsten ikke at kontakte kommunen.

⁶ I Varde Casen var dette ikke muligt at interviewe borgmesteren, men blev sat i kontakt med ældredirektøren.

2. Hovedtendenser

I det næste afsnit vil vi præsentere de hovedtendenser, som vi har mødt i interviewene med provsterne og borgmestrene. Generelt har relationen *provst og borgmester* og forholdet *kirke og kommune* været præget af en stor diversitet, men det har været muligt på tværs af den lokale diversitet at pege på nogle sammenhænge mellem de forskellige cases.

2.1 Diversitet - stor forskel i praksis

Et overordnet tema i denne undersøgelse om forholdet mellem provsti og kommune har været ”diversitet”. Forholdet mellem provst og borgmester er ikke formaliseret eller systematiseret, hvilket åbner op for en høj grad af lokal diversitet. I forholdet mellem provsti og kommune er der to officielle og formaliserede skæringspunkter - kirkeskatten og konfirmationsundervisningen – men disse to skæringspunkter løses forskelligt fra provsti til provsti. Vi har mødt syv forskellige arbejdsmodeller for disse to punkter, og syv forskellige forhold mellem provst og borgmester, som i høj grad er et produkt af provstens og borgmesterens personlige identitet. Forholdet mellem provsti og kommune består således af et systembåret niveau og et personbåret niveau, hvor det personbårede niveau er en definerende faktor i samarbejdskulturen mellem kirke og kommune.

Eksempel – relationen mellem provst og borgmester

Ud af de syv cases er der to kommuner/provstier, som har en tradition for et årligt møde, hvor både borgmester og provst er til stede. Til dette møde består dagsordenen af: økonomi (kirkeskatten) og vidensudveksling (hvad sker der i provstiet/kommunen). I de fem andre kommuner/provstier har man fravalgt et årligt møde mellem borgmester og provst eller aldrig haft en tradition for et møde. I disse kommuner/provstier mødes man årligt vedrørende økonomien, men dette møde foregår mellem kommunale repræsentanter fra økonomiafdelingen og provsten.

2.2 Ad Hoc – forhold

I samtalerne med provsterne og borgmestrene havde begge parter generelt et stort fokus på deres embedsfunktion og rolle i forholdet ”kirke og kommune”. Der blev lagt vægt på de forskellige niveauer i deres enheder og deres sammenspil, herunder hvordan den decentrale struktur i begge enheder fordrer en høj lokal autonomi og lokal samarbejdsrelation. Her definerer provsterne provstiets rolle, som værende en ”rammesætter”, - forstået på den måde, at provstiet skal være den understøttende struktur for sognene, som trækker de store overordnede linjer i provstiet.

Undersøgelsen vidner om, at provstierne generelt ikke har et direkte samarbejde med kommunen/borgmesteren. Forholdet mellem provsti/kommune eller provst/borgmester kan defineres, som et ”Ad Hoc – forhold”. Dette betyder, at man generelt mødes over enkeltstående sager med udgangspunkt i lokale forhold eller problematikker.

Eksempel – Ad Hoc situation

I et af de syv provstier havde man en situation i et af sognene, som ikke kunne løses lokalt, derfor kom det op på provst/borgmester niveau. En person fra en lokal institution skabte uro og ødelagde det gode sogneliv. Lokalt mødte man ikke samarbejdsvillighed i forhold til at ”omplacere” personen, men den åbenhed og villighed mødte provsten ved borgmesteren. Man fandt på baggrund af dialogen mellem provsten og borgmesteren en løsning på det lokale behov, hvor man fik placeret personen i en bedre situation og hjulpet sognet af med en udfordring.

→Et behovsgrundlag – man kan finde de gode løsninger i fællesskab

2.3 Samspil mellem det formelle og uformelle

Borgmestrene og provsterne mødes både i formelle og uformelle rammer. De har forskellige sociale roller som borgmester, provst, bestyrelsesmedlem, foreningsmedlem, kirkegænger, familiefar, borgere, tilskuer med mere og mødes derfor også i forskellige sociale sammenhænge. De uformelle rammer og mødepunkter er med til styrke den formelle relation, fordi de er med til at skabe kendskab til hinanden og åbne for samtaler med et andet perspektiv end det politiske og kirkelige. Herved mindskes afstanden mellem kirken og kommunen, og der skabes en kortere kommunikationsvej mellem de to enheder. Både provste- og borgmesterembedet er omgærdet af mange formaliserede og konstituerende officielle forhold og relationer. I perspektiv til dette udtrykker både provsterne og borgmestrene en generel tilfredshed med det uformelle ad hoc forhold, fordi man i dette arbejder ud fra et reaktivt ”behovs-grundlag” med fokus på enkeltstående situationer, udviklinger eller felter der overlapper mellem kommune og kirke.

”Det er nok i de der uformelle sammenhæng, hvor man bedst kommer tættere på hinanden. Det er ofte i de uformelle ting, at man skaber de der kontakter, som man også kan bruge”.

– John Brædder borgmester, Falster Kommune

2.4 ”En selvfølgelighed”

Et tema som også er betegnende for forholdet mellem kirke og kommune i undersøgelsen er temaet - ”en selvfølgelighed”. Det er et tema, som både har en negativ og positiv side, fordi ”en selvfølgelighed” kan defineres, som ”Noget der anses for helt naturligt eller givet (og som derfor måske ikke værdsættes tilstrækkeligt)⁷”. Man italesætter sjældent relationen kirke og kommune, fordi man i dag i sig selv er to veletablerede enheder med traditioner, rammer og modeller. I forlængelse af dette har man ikke en generel bevidsthed om hinandens enheder og deres sammenspil eller potentielle sammenspil på andre parametre end de traditionelle, etablerede samarbejder. Kommunen og Folkekirken er begge store enheder med decentrale strukturer og en parallel udviklingsstruktur. I det strukturelle samfundssystem er man på et overordnet niveau designet og konstitueret til at spejle hinanden, fordi begge er en del af Grundloven og borgernes samfundsmæssige rammer, hvoraf det *naturlige og det, der er givet* i relationen er stadfæstet. Undersøgelsen illustrerer, at provsten og borgmesteren generelt ikke har kendskab til hinandens

⁷ Kilde: <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=selv%C3%B8lge>

enheders initiativer, projekter eller problematikker, - dog med undtagelse af de tre kommuner/provstier, hvor man har haft et aftalt møde mellem borgmester og provst med fokus på ”vidensudveksling”. Det manglende kendskab til hinandens enheder kan ses som en konsekvens af det uformelle ad hoc forhold mellem provst og borgmester.

Spørgsmålet er, om man i den sjældne italesættelse af relationen ”kirke og kommune” i begge enheder åbner op for eksempelvis fordomme og lukker ned for nye samskabelsesmuligheder? Undersøgelsen vidner om, at denne *selvfølgelighed* skærmer for eksempelvis at se kirken som en medspiller og aktør i kommunen inden for andre områder – kultur, diakoni og by-og livskvalitet.

Eksempel – italesættelse af kirke og kommune

Borgmesteren i Langeland Kommune valgte i relation til denne undersøgelse at afholde et møde med sin provst, hvor han var interesseret i at lære om det lokale forhold mellem kirke og kommune på Langeland.

” Den snak kunne man godt gøre til en tilbagevendende begivenhed (...) Jeg har ikke aftalt det med Trille (provsten), men det gav bare så god mening. Og efter halvanden time, jeg havde regnet med en halv time måske – tiden var bare fløjet. Der var bare så mange ting, som bandt os sammen, som vi ikke var opmærksomme på i det daglige, men som bare fungerer” - Tonni Hansen borgmester, Langeland Kommune.

Ud fra denne samtale mellem provst og borgmester er der vokset nye initiativer frem, nye ideer og påbegyndt en ny samarbejdskultur, hvor man eksempelvis fra borgmesterens side nu er bevidst om folkekirken, som en aktør og medspiller i kommunen inden for andre områder end økonomi og konfirmationsundervisning.

Generel opfordring fra borgmestrene: fortæl og vis folkekirken frem.

2.5 Kommunen 3.0

Borgmestrene og repræsentanterne fra kommunerne er i undersøgelsen generelt præget af ”den nye kommune-identitet 3.0” og dens samskabelses-dagsorden. Denne nye samskabelses-dagsorden handler om, at kommunerne i højere grad end før åbner deres døre op mod civilsamfundet og dets aktører med det formål at skabe gode løsninger for borgerne i fællesskab. Den nye kommunale identitet mødte vi reflekteret i de kommunale repræsentanter, hvor vi generelt mødte en stor åbenhed fra deres side mod folkekirken, og mod det at udforske mulighederne i relationen kommune og kirke. Sat i perspektiv til samfundets udvikling, eksempelvis den øgede centralisering, har man i kommunerne gjort sig de erfaringer, at man ikke kan ”gøre alting selv”, og at man i fællesskab med eksempelvis interesseorganisationer og folkekirken kan løfte mere. I samtalerne med kommunerne mødte vi denne samskabelses-tanke i dialogen om forholdet mellem provsti og kommune, og de to enheders fremtidige potentiale, idet der er en række overlappende arbejdsområder mellem kirke og kommune.

Der blev peget på disse hovedområder, som mulige samarbejdsfelter:

- 1) Ældre - demens, sorg/tab, ensomhed
- 2) Kultur - koncerter, kunst, arrangementer
- 3) Turisme - alternative brug af kirkens bygninger
- 4) Skole - skolemateriale, arrangementer
- 5) Byfornyelse - sammenspil mellem kommunale og kirkelige arealer
- 6) Bæredygtighedsinitiativer – med henblik på biodiversitet

Hovedpunkterne i samskabelsesdagsordenen *kirke og kommune* omhandler:

- 1) Kompetence - hvad kan vi hver især
- 2) Værdier - hvor mødes vi
- 3) Merværdi - hvad kan vi skabe af ekstra værdi sammen

Borgmestrene og områdedirektørerne ”trækker de overordnede linjer”, men i praksis tager samskabelsen og samarbejdet udgangspunkt i det lokale niveau ved de kommunale institutioner og enheder.

Eksempel – samskabelses-tankens

Ældredirektøren i Varde Kommune har over de sidste 10 år mærket en forandring i forholdet mellem kirke og kommune bl.a. på baggrund af den nye samskabelses-dagsorden. Man mødes i dag med færre reservationer og en anden logik ”Der er en bevidsthed om, at sammen kan vi løfte mere”.

I Varde Kommune har man eksempelvis i forbindelse med deres indsatsområde – demens – valgt at arbejde med en samskabelsesmodel, hvor man inkluderer og samarbejder med forskellige aktører fra civilsamfundet, herunder folkekirken i forhold til at blive en ”demensvenlig kommune”.

”..man kunne række hånden ud til kirken og spørge om de kunne tænke sig at være en del af det her? Lave en gudstjeneste med fokus på de demensramte...give dem minder og oplevelser” - Thorkild Sloth Pedersen Ældredirektør, Varde Kommune

2.6 Det fælles grundlag

I mødet mellem kirken og kommunen udpegede provsterne og borgmestrene borgerne som det fælles grundlag og som værende det største incitament for et samvirke mellem enhederne. Generelt hviler dette fælles grundlag på det faktum, at flertallet af kommunernes indbyggere er medlem af den danske folkekirke, hvilket skaber det naturlige incitament for at sammentænke folkekirke og kommune ud fra borgeren og majoritets-kulturen.

Eksempel – en tolkning af det fælles grundlag

Borgmesteren i Lemvig kategoriserer forholdet mellem kirke og kommune som vigtigt, fordi flertallet af borgerne i kommunen er medlem af folkekirken. I dette er folkekirken en stor del af den danske kulturelle identitet. Ud fra dette grundlag er det en god ide at have en dialog på tværs om eksempelvis projekter og initiativer, hvor man *medtænker virkeligheden* i samfundet i dag.

”Jeg tror, at hele den der tilgang til livet og den måde vi har omgang med hinanden (...) du har selvfølgelig også læst på tallene og vi har i kommunen en ret stor andel borgere som er tilknyttet folkekirken. Så hele den der sociale dimension og den der ”tagen vare på hinanden”, den ligger dybt i området” - Erik Flyvholm borgmester, Lemvig Kommune

3. Stopklodser

I forholdet mellem provst og borgmester har vi generelt kunnet identificere, hvad vi vælger at kalde ”stopklodser”. Stopklodserne er elementer der enten *bremser, forhindrer, problematiserer eller stopper* et samarbejde mellem kirke og kommune.

3.1 Fordomme

En af de største stopklodser i forhold til ”potentielt samarbejde” i relationen mellem kommune og kirke er: fordomme. Fordomme er stopklodser, som man møder på begge sider af relationen. Undersøgelsen viser, at disse fordomme typisk er personbårne, og funderet på enhedernes ”systemidentitet”, eksempelvis den fagspecifikke identitet hos folkeskolen eller folkekirkens identitet som trossamfund. Fordommene hviler bl.a. på en frygt for at miste sin egen enheds identitet i mødet med den andens.

De fordomme kirken møder fra kommunens side handler om, at de kommunale aktører identificerer folkekirken med ”forkyndelse og mission”, hvilket er en identitet der kan støde sammen med kommunes neutrale værdigrundlag og de forskellige kommunale områders faglighed og arbejdsopgaver. I mødet med fordommene fremhæver provsterne at ”dialog fremmer forståelse”, fordi i dialogen kan man finde en bro mellem aktørerne og enhederne eksempelvis få italesat folkekirkens funktion og identitet som kulturinstitution. I folkekirkens møde med kommunen handler fordommene fra kirkens side om, at man i mødet med kommunen frygter, at man mister sin identitet og særpræg, og herunder ”udnyttes” til at varetage opgaver uden for de kirkelige områder. I mødet med disse fordomme og forbehold fremhæver borgmestrene at ”åbenhed fremmer forståelse”, fordi i samvirket mellem kirken, civilsamfund og kommune kan man skabe et anderledes medejerskab og tilhørsforhold som bringer borgerne eller menigheden tættere på kirken.

Disse fordomme, som både kirken og kommunen møder, er med til bremse, forhindre og problematisere forholdet, men undersøgelsen illustrerede også, at en god relation mellem provst og borgmester kan være med til at italesætte og nedbryde fordommene i de lokale samarbejdsplatforme mellem kirke og kommune. I dette er det personbårne niveau afgørende eller definerende for samarbejdskulturen i kommunen og provstiet.

Eksempel – kommunens møde med fordomme hos kirken

I Falster Kommune er man gået ind i projekt om - *alternativ brug af kirkerne*, men har i mødet med menighedsrådene mødt fordomme og forbehold:

”I dette kan man trække foreninger ind i kirken, så de bliver en aktiv del af det – der er min fornemmelse stadig, at der er mange fordomme fra menighedsrådenes side i forhold til at åbne kirkerne for meget til andre aktiviteter. Og der har jeg aldrig forstået, hvad problemet skulle være? Men det er det jeg møder. Jeg tror, at de er bange for, at det kristne budskab skal fortabe sig i forskellige andre sammenkomster ”

- John Brædder borgmester, Falster Kommune

Eksempel – kirkens møde med fordomme hos kommunen

I Favrskov Kommune og Provsti er man gået sammen om – *ansættelsen af en plejehjemspræst*, men processen op til dette samarbejde var indledningsvis præget af fordomme og forbehold fra kommunens side:

”Altså, hele området, hvor man skulle snakke om netop diakoni, der var der nogle som sagde, at kirken ikke skal blande sig i vores. Men efter at man hørte om nogle af de andre erfaringer bl.a. i Odder – det var en konference, hvor jeg var med sidste år. På baggrund af denne konference var der nogle af vores socialudvalgsmedlemmer, som pludselig kunne se ”nåh, det er det, de kan”. De kommer ikke og forknyder, fordi det er så det næste. Vi kan som kommune ikke sige, jamen, lad os få nogle ind, hvis man begynder at få forkyndelse ud på plejehjemmene, så er det ikke en opgave, vi som kommune skal pådutte nogle – det er kirkens. Og det er vi ikke en del af, men kan der komme en klog præst til, at tale om døden som fænomen eller den sidste tid, eller den svære sygdom, eller et eller andet, så det rigtigt fint – og det kunne alle godt se”

– Niels Borring borgmester, Favrskov Kommune

3.2 Forestillingen om modstand versus virkeligheden

Generelt kan både provster og borgmestre godt forestille sig, at der kunne være modstand eller problematikker i en relation eller et samarbejde mellem kirken og kommunen, men de oplever det sjældent i praksis. I interviewene mødte vi her ofte sætningen ”man kunne godt forestille sig, at der var problemer eller modstand i forholdet mellem kirke og kommune, men”, fordi man godt kan forestille sig områder eller felter, hvor de to enheders identiteter kan støde sammen:

Eksempelvis

1) i forhold til placeringen af konfirmationsundervisningen, hvor sammenstødet potentielt kan ske i mødet mellem de kommunale aktørers faglighed og folkekirkens traditionsrige rolle i skole/kirke forholdet eller

2) i forhold til et samarbejde mellem folkekirken og kommunen, fordi det kan true kommunens neutrale grundlag og skabe et misforhold til andre trossamfund.

Disse forestillinger om ”modstand og problemer” står typisk i modsætning til den oplevede praksis i samarbejdet mellem kirken og kommunen, hvor provsterne og borgmestrene giver udtryk for, at de etablerede samarbejder fungerer og ikke udfordrer enhedernes identitet og deres grundlag.

”Nej, men det kunne, man da godt have forestillet sig. Måske i nogle andre områder og politiske kontekster. Det kunne blive problematiseret ud fra, at man ikke skal diskriminere osv. Og det gør vi heller ikke (...) Sådan er det, men jeg har ikke hørt om, at der nogle der har rejst kritiske røster eks. om, at provstiet sidder med i demens-alliancen. Det er min antagelse, at de fleste synes, at det er en styrke (at samarbejde med folkekirken)”

– Thorkild Sloth Pedersen ældredirektør, Varde Kommune

3.3 Hvor skal vi hen?

I provsternes og borgmestrenes italesættelse af det potentielle samarbejdsfelt mellem enhederne oplevede vi en generel tøven eller forbeholdenhed, som udspringer af den ”politiske dimension” i de to embeder/enheder. Dilemmaet - hvilken politisk dagsorden og værdisæt vil man fastlægge: *Hvem er vi – og hvilken retning vil vi gå?*

I relationen til kommunen stiller provsterne skarpt på dilemmaet: *hvilken retning vil/skal vi gå som kirke?* I dette ligger der et forbehold fra provsterne i forhold til at udvikle og udbygge forholdet og samarbejdet til kommunen. Her spørger de til: hvordan ligger man den bedste strategi for kirkens fremtid, herunder hvordan skal man bruge og fordele ressourcerne? kirkens tid, ansatte, frivillige, bygninger og penge? Et generelt forbehold er her, at provsterne er usikre på, om kommunen og kirken ønsker at gå de samme veje?

Generelt udviser kommunen en stor åbenhed og velvilje mod et samarbejde med folkekirken, men deres dilemmaer stiller mere skarpt på spørgsmålet – *hvor vil et samarbejde give mening?* De er åbne i forhold til at udforske relationen ud fra ”samskabelsesdagsorden”, men er forbeholden i forhold til de *konkrete områder*.

”Et store spørgsmål for mig – hvad bruger vi vores ressourcer på? og kan vi også risikere, at vi bruger den på en måde, som faktisk er kontraproduktivt i forhold til evangeliets forkyndelse på den lange bane”

”altså, det ligger simpelthen så snublende nært at holde et møde med borgmesteren, fordi han er en bekendt af vores skole/kirkemedarbejder, og han ville have stor velvilje, det er jeg sikker på. Men jeg har ikke gjort det, fordi jeg simpelthen ikke er sikker på, at jeg vil ønske at gå de veje, som han og kommunen måske ville – synes var så fedt”

”Ja, der er det faktisk mig lige nu, som er stopklodsen, fordi jeg er sikker på at borgmesteren var klar på at drikke en kop kaffe med mig/os”

- Hanne Birgitte Beyer Kristiansen provst, Hedensted Provsti

3. 4 Aktørernes tid og rammer

Et af de store forbehold og stopklodser hos provsterne er - *tid*. De strukturelle rammer om en potentiel udforskning og udbygning af forholdet mellem provsti og kommune er betinget af – *manglende tid*. Ude i de forskellige provstier og kommuner blev vi præsenteret for forskellige ideer og potentielle samarbejdstemaer i forholdet provsti/kommune og kommune/kirke, men i forhold til udforskningen og realiseringen af disse, møder de mange strukturelle forhindringer og stopklodser som begrænser dem.

”Nej, det har vi ikke tænkt på. Problemet her er, at der faktisk er temmelig meget at se til, som provst (..) Så det der rum til, at kunne sætte sig ned og tænkte strategi – det er der altså ikke meget plads til ” – Jørn Noe provst, Kalundborg Provsti

”Jeg er så træt af strukturen, fordi provstiet kan ikke lave arrangementer. Vi har ikke nogen bemyndigelse eller lovgivning til det” – Trille Brink Westergaard provst, Langeland Provsti

”Hele vores struktur bygger på: et sogn, en kirke, en præst, en kasse. Men det er ikke virkeligheden og det er slet ikke virkeligheden på landet (..) Jeg ville jo ønske, at man kunne lave strukturen om. Jeg ville ønske, at man fik lavet ”et lag”, så man ikke skulle lave indviklede samarbejdsaftaler på kryds og tværs” – Trille Brink Westergaard provst, Langeland Provsti

4. Provstetyper – den eksterne og den interne

I undersøgelsen af provstiet og kommunen har vi haft et aktør-fokus på provsten og borgmesteren. I den forbindelse har vi kunne kategorisere to ”provstetyper” – den eksternt og den internt orienterede.

1) *Den eksterne provstetype* har i sit arbejde et fokus på *provstiet* som enhed, og dets eksterne relationer. Denne provstetype ser provstiet som en aktiv katalysator for sognene og har i sin centrale position i provstiet et fokus på det tværgående perspektiv i kommunen/provstiet og tager en rolle som *autoritær retningsviser/brobygger*. Den eksterne provstetype har i sit arbejde et fokus på opbygningen af et generelt kendskabet til 1) provstiets enhed, og 2) folkekirkens sogne, og hvordan andre eksterne relationer kan bringes i spil eller åbne veje for hinanden.

2) *Den interne provstetype* har i sit arbejde et fokus på provstiets opgave som: administrativ enhed og rammesætter for de lokale sogne. Denne provstetype ser provstiet som den understøttende enhed for sognene, og har i sin centrale position i provstiet fokus på de interne relationer og tager en rolle som *legitimerende sparringspartner*. Den interne provstetype har i sit arbejde et fokus på de lokale sogne og reagerer efter behov.

Eksempel - den eksterne provstetype

I Langeland provsti arbejde provsten meget for at skabe en lokal medinddragelse af folkekirken og ønsker, at man har et blik for de tværgående relationer i provstiet og kommunen. I sit arbejde har hun bl.a. aktivt arbejdet for, at folkekirken skal være et ”født medlem” af det lokale kommunale kulturelle råd og medinddrages som aktør ved det kommunale Frivilligcenter.

”Kulturelt Samråd blev oprettet sidste år her på Langeland, og så er der fødte pladser til: musikskolen, biblioteket, museets, lokal historisk arkiv og til kommunen. Der var seks fødte pladser og fire pladser på valg. Og jeg accelererer vildt og voldsomt – hvorfor havde kirken ikke en plads? Vi er den absolut største kulturelle aktør på Langeland. Hvorfor er vi ikke med? hvorfor er vi ikke fødte medlemmer? Hvis I fjernede kirken fra Langeland, så ville det virkelig, virkelig gøre noget ved kulturen”

– Trille Brink Westergaard provst, Langeland Provsti

Eksempel – den interne provstetype

I Falster provsti har man en adskillelse af de forskellige enheders arbejdsopgaver og ansvarsområder. I dette er provstiet defineret som en administrativ og rammesættende enhed, som bistår de lokale sogne, men provstiet har ikke en aktiv rolle i samarbejdskulturen mellem kirke og kommune.

”Provstiet har i høj grad defineret sin opgave som en rammesætter, hvor indholdsdelen er menighedsrådenes opgave, eller kirkekassernes. Så langt hen ad vejen er det ikke provstiet, som sådan, der tager kontakt til kommunen”

– Michael Fagerlund provst, Falster Provsti

5. Afsluttende perspektiver

Vi kan på baggrund af denne mini-rapport ikke afslutte med en konklusion, da det ikke er en videnskabelig undersøgelse med en defineret problemstilling. Formålet har været at udforske og udvikle forholdet mellem *kirken og kommunen* med udgangspunkt i relationen mellem provst og borgmester. I dette har vi kunnet pege på en række tendenser i relationen, anskueliggøre problemstillinger og italesætte mulige udviklingsområder.

To hovedudviklingsområder i forholdet er – *kommunikation og formidling*. Nogle gange kan det være svært at se skoven for bare træer i forholdet kirke og kommune, så fortæl og vis – *hvem man er og hvad man kan* som folkekirke. Sæt spot på og spørg ”hvordan ville jeres kommune se ud, hvis I tog folkekirken ud af ligningen?⁸”. – hvad ville forsvinde? Det handler om at opbygge en bevidsthed om hinanden og pege på, hvor man er en del af hinandens enheder.

I vores møde med de syv provstier og kommuner er vi blevet præsenteret for mange forskellige - problemstillinger, ideer, initiativer og perspektiver. Ud fra dette har vi valgt at konstruere et idekatalog med titlen ”Provstiet og Kommunen - Vil du arbejde med forholdet mellem kommune og kirke”, som vi håber kan inspirere, give ting til eftertanke og generere en erfaringsudveksling. (Du kan finde ”Idekataloget” i Vidensbank på *Kirken på landets* hjemmesiden – kirkenpaalandet.fkuv.dk)

Til sidst skal der lyde en stor tak til de medvirkende aktører fra provstier og kommuner.

⁸ Et spørgsmål provsten i Langeland stillede sin borgmester til et kaffemøde.

